ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

60110500 – БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМ

бакалавриат таълим йўналишининг

МАЛАКА ТАЛАБЛАРИ

Тошкент – 2022

ЎзР ОЎМТВ
Буйруқ № 302
08 09 2022 йил

ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН ВА КИРИТИЛГАН:

- Тошкент давлат педагогика университети.

ТАСДИҚЛАНГАН ВА АМАЛГА КИРИТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги _____ бўйича ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи кенгашнинг 2022 йил «29» 08 даги 5 - сонли йиғилишида маъқулланган.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2022 йил «9» 09 даги 302 - сонли буйруғи билан тасдиқланган.

ЖОРИЙ ЭТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълим вазирлиги ва Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги.

Мазкур Малака талаби олий таълимнинг Давлат таълим стандарти, Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатори, Ўзбекистон Республикаси Миллий малака рамкаси ва касб стандартларига мувофиқ ишлаб чиқилган ва расмий меъёрий-услубий ҳужжат ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида Малака талабини расмий чоп этиш ҳуқуқи Ўзбекистон Республикаси Халқ таълим вазирлиги ва Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига тегишлидир.

МУНДАРИЖА

1.1.	Қўлланиш соҳаси	4
1.1.1	60110500 – Бошланғич таълим бакалавриат таълим йўналиши Малака талабининг қўлланилиши.....	4
1.1.2	Малака талабларининг асосий фойдаланувчилари	4
1.2	60110500 – Бошланғич таълим бакалавриат таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг таснифи	4
1.2.1.	60110500 – Бошланғич таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳалари.....	5
1.2.2.	60110500 – Бошланғич таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг объектлари.....	5
1.2.3.	60110500 – Бошланғич таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг турлари.....	5
1.2.4.	60110500 – Бошланғич таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий вазифалари.....	6
2.	60110500 – Бошланғич таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий компетенцияларига қўйиладиган талаблар.....	6
2.1.	Битирувчи қуйидаги умуммаданий компетенцияларга эга бўлиши лозим.....	6
2.2.	Касбий компетенциялар.....	7
2.3	Фанга доир компетенциялар.....	7
	Малака талабини ишлаб чиқишда фойдаланилган касб стандарти	

1. *60110500 – Бошланғич таълим* бакалавриат таълим йўналишининг умумий таснифи

60110500 – Бошланғич таълим таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрлаш кундузги, сиртқи, кечки, иккинчи мутахассислик шаклларида амалга оширилади. Барча таълим шакллари бўйича ўқитиш кредит-модулъ тизими асосида ташкил қилинади.

Кундузги таълимда бакалавриат дастурининг меъёрий муддати 4 йил. Кечки ва сиртқи таълимда бакалавриат дастурининг меъёрий муддати 4,5 (5) йил бўлиши мумкин.

Бакалавриат ўқув дастурининг хажми таълим шакли (кундузги, кечки, сиртқи, иккинчи мутахассислик), фойдаланиладиган таълим технологияларидан қатъий назар 240 кредит бирлигини ташкил этади.

Бир ўқув йили учун бакалавриат таълим дастурининг ҳажми 60 кредитни ташкил этади.

1.1. Қўлланиш соҳаси.

1.1.1. *60110500– Бошланғич таълим* бакалавриат таълим йўналиши Малака талабининг қўлланилиши.

Малака талаби ***60110500 – Бошланғич таълим*** таълим йўналиши бўйича олий маълумотли бакалаврлар тайёрлаш ўқув режа ва фан дастурларининг ўзлаштирилишини амалга оширишда Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги барча олий таълим муассасалари учун талаблар мажмуини ифодалайди.

Олий таълим муассасаси мазкур бакалавриат таълим йўналиши бўйича кадрлар тайёрлаш ваколатига эга бўлганда малака талаблари асосида ўқув режа ва фан дастурларини амалга ошириш ҳуқуқига эга деб ҳисобланади.

1.1.2. Малака талабнинг асосий фойдаланувчилари:

– мазкур таълим йўналиш бўйича фан, техника ва ижтимоий соҳа ютуқларини ҳисобга олган ҳолда ўқув режа ва фан дастурларини сифатли ишлаб чиқиш, самарали амалга ошириш ва янгилаш учун масъул олий таълим муассасаларининг профессор - ўқитувчилари;

– таълим йўналишининг ўқув режа ва фан дастурларини ўзлаштириш бўйича ўқув-тарбия фаолиятини самарали амалга оширувчи барча ходимлари ва талабалари;

– ўз ваколат доирасида битирувчиларнинг тайёргарлик даражасига жавоб берадиган олий таълим муассасаларининг бошқарув ходимлари (ректор, проректорлар, ўқув бўлими бошлиғи, деканлар ва кафедра мудирлари);

– битирувчиларнинг тайёргарлик даражасини баҳолашни амалга оширувчи Давлат аттестация ва имтиҳон комиссиялари;

– олий таълим муассасасини молиялаштиришни таъминловчи

органлар;

– олий таълим тизимини аккредитация ва сифатини назорат қилувчи ваколатли Давлат органлари;

– таълим йўналиши (таркиби)нинг бакалавриат таълим йўналишларидан бирини ихтиёрий танлаш ҳуқуқига эга бўлган абитуриентлар ва бошқа манфаатдорлар.

1.2. *60110500 – Бошланғич таълим* бакалавриат таълим йўналиши бўйича касбий фаолиятлари таснифи.

1.2.1. 60110500 – Бошланғич таълим таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳалари:

60110500 – Бошланғич таълим бакалавриат таълим йўналиши – умумий ўрта таълим мактаблари, ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасаларида бошланғич таълим ўқитувчиси мақомида фаолият олиб бориш;

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси ва тармоқ илмий-тадқиқот институтларида ҳамда мустақил тадқиқотчи сифатида илмий-педагогик тадқиқот ишлари билан шуғулланиш;

оммавий ахборот воситалари, давлат бошқаруви органлари, бошқа давлат ва нодавлат муассасаларида касбий фаолият юритиш каби комплекс масалалар мажмуасини қамраб олади.

Йўналиш бўйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда бакалаврларнинг касбий фаолият соҳаларида қўшимча ва ўзгаришлар бўлиши мумкин.

1.2.2. 60110500 – Бошланғич таълим таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятининг объектлари:

- умумий ўрта таълимда бошланғич синфларни ўқитиш жараёни, ўқитишнинг замонавий педагогик технологиялари ва методлари;
- фан ва таълимнинг назарий масалалари; ўқитиш методикаси;
- лойиҳалаштириш асосида ўқув жараёнини бошқариш технологиялари, маъруза, амалий ва лаборатория машғулотларини лойиҳалаштириш ҳамда ташкил этиш жараёни, шахсий ва касбий ахборот майдонини шакллантириш жараёни, мактабдан ташқари таълим муассасалари таълим-тарбия жараёни; таълим соҳасидаги муаммолар ва уларнинг ечимларини топишни ташкил этиш жараёни; таълимни бошқариш ва педагогик жараённи ташкил этиш;
- мос ихтисослик бўйича илмий-тадқиқот жараёнлари, маънавий-маърифий тарғибот ишлари жараёни;

60110500 – Бошланғич таълим йўналишининг бакалавр йўналиши ***Таълим ва тарбия назарияси ва методикаси (бошланғич таълим)*** магистратура мутахассислиги бўйича икки йилдан кам бўлмаган муддатда ўқишни давом эттириши ҳамда олий таълимдан кейинги таълим (иккинчи

–мос таълим йўналишлар бўйича таълимни амалга оширувчи вазирликлар, унинг тармоқ бошқармалари ва муассасаларида методист бўлиб ишлаш;

Илмий-тадқиқот фаолияти:

–илмий-тадқиқот ташкилотларида кичик илмий ходим бўлиб ишлаш;

–маҳаллий ўз-ўзини бошқариш органлари ҳамда жойлардаги маънавият ва маърифат марказларида ишлаш;

–бошланғич таълим педагогикаси ва технологияси, ўқитишнинг дидактик воситаларини ишлаб чиқиш ва амалиётга жорий этиш.

Битирувчилар касбий қайта тайёрлашдан ўтгандан кейин олий, умумий ўрта таълим, ўрта махсус ва касб-ҳунар таълим муассасаларида таълимнинг ваколатли бошқарув органлари томонидан аниқланадиган турдош (соҳага мос) фанларни ўқитиш имкониятига эга бўлади;

Маънавий-маърифий фаолиятида:

-маънавий-маърифий ишларни режалаштира олиши, уни ташкил этиш методикасини методикасини эгаллаш, ўқувчилар онгига янги тараққиёт стратегияси ғоясини сингдириш;

-ўқувчиларда мафкуравий ва ахборот хуружларига қарши иммунитетни юзага келтириш метод ва технологияларини билиш;

-миллий урф-одат ва маросимларни ўтказишда, умуминсоний қадриятлар, меҳр-мурувват, бағрикенглик, ватанпарварлик, садоқат каби юксак инсоний фазилатларни очиб бериш қобилиятларига эга бўлиши керак.

Ташкилий-бошқарув фаолиятида:

-педагогик ва ахборот технологиялардан фойдаланган ҳолда таълим жараёнлари мониторинги ва сифатини баҳолаш механизмларини ишлаб чиқиш;

-жамоада ижтимоий ва маънавий-маърифий ишларни ташкил этиш ва бошқариш;

-бажараётган фаолияти бўйича иш режасини тузиш, назорат қилиш ва амалга оширилган ишнинг натижаларини баҳолаш қобилиятларига эга бўлиш.

2. *60110500 – Бошланғич таълим* йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий компетенцияларига қўйиладиган талаблар:

Битирувчи қуйидаги **умуммаданий компетенцияларга** эга бўлиши лозим:

– Шахсий ўсишга интилишни шакллантириш ва объектив баҳолаш, шунингдек, таълим олувчиларнинг интеллектуал ривожланиш даражасини ошириш кўникмаларига қобилиятлилик.

– Ижтимоий ва касбий вазифаларни ҳал этишда ижтимоий, гуманитар ва иқтисодий фанларнинг асосий қоидалари ва методларидан фойдаланишга қобилиятлилик.

– Она тилида ўз фикрларини тизимли ва эркин баён этиш, илмий матнлар билан ишлаш, оммавий нутқ сўзлаш учун она тили ва чет тилларидан бирида ёзма ва оғзаки нутқ кўникмаларини эгаллаганлик.

– Мулоқотга киришиш ва махсус матнларни тушуниш учун чет тиллардаги билимлардан фойдаланиш.

– Ахборотни олиш, сақлаш ва қайта ишлаш метод, усул ва воситаларидан фойдаланиш; глобал компьютер тармоқлар билан ишлаш кўникмаларига эгалик.

– Ижтимоий ўзаро ҳаракатга киришишда таълим иштирокчиларининг этномаданий ўзига хосликларини ҳисобга олиш.

– Ахлоқий меъёрлар ва маънавий маданиятни ўзлаштириш.

– Илмий тадқиқотларни ташкил этиш, илмий билиш ютуқларига эришиш тамойилларини англаш;

– Гигиена, меҳнат муҳофазаси ва ташқи таъсирлардан ҳимоя қилиш қоидалари талабларига мувофиқ, соғлом турмуш тарзи кўникмаларини шакллантиришга қобилиятлилик.

2.1. Касбий компетенциялар:

– Ўқув-тарбия жараёнини моделлаштириш ва уни таълим амалиётига татбиқ этиш;

– Турли ёш даврларида инсоннинг хулқ-атвори ва фаолиятини бошқаришнинг ўзига хосликлари, психик ва психофизиологик ривожланишнинг махсус қонуниятлари ҳамда индивидуал ўзига хосликларини ҳисобга олиш воситаларидан фойдаланиш қобилиятига эгалик;

– Психологик ва педагогик тадқиқотларнинг миқдор ва сифат методларини эгаллаганлик.

– Турли ёш гуруҳидаги болаларнинг ривожланиши, мулоқоти, фаолиятини ташхис этиш методларидан фойдаланиш қобилиятига эгалик;

– Ўқитиш, тарбия, ривожланишнинг турли назарияларига доир билимлар, таълимнинг турли босқичларида ўқитиш дастурларидан фойдаланиш қобилияти;

– Болаларнинг хилма-хил фаолиятини ташкил этиш усулларини эгаллаганлик;

– Таълим жараёни субъектларининг биргаликдаги ҳамкорликдаги фаолияти ва шахслараро ўзаро ҳаракатини ташкил этиш усулларини эгаллаганлик;

– Педагоглик касбининг юксак ижтимоий аҳамият касб этишини тушуниш, касбий этика тамойилларига риоя қилиш;

– Жамиятнинг ижтимоий-маданий тузилмасининг ўзига хосликлари, шунингдек, миллий тарбиянинг қонуният ва тамойилларини ҳисобга олган ҳолда, кўпмаданиятлилик муҳитида касбий фаолиятни ташкил этиш усулларини эгаллаш;

– Касбий вазифаларни ҳал этишда фанлараро ва ваколатли тузилмаларнинг биргаликдаги фаолиятида иштирок этишга қобилиятлилик;

– Касбий фаолиятда бола ҳуқуқлари тўғрисидаги асосий халқаро ва миллий меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлардан фойдаланиш қобилияти;

– Танқидий фикрлаш методикасини ўзлаштирганлик;

– Инклюзив таълимга қадриятли муносабатнинг таркиб топганлиги;

– Таълим олувчиларга ўзгарувчан меҳнат бозори талабларига мослашувчанликка доир компетенцияларни ривожлантиришга ёрдам берадиган ва фаол фуқаролик позициясини шакллантиришга имкон берадиган натижавийлик ва мобилликка йўналтирилган ўқитишга қобилиятлилик.

2.2. Фанга доир компетенциялар.

– бошланғич таълимнинг ўзига хосликларини англаш, турли типдаги таълим муассасаларида ўқувчиларни ўқитишда узвийликни амалга ошириш воситаларини эгаллаганлик;

– бошланғич таълим назарияси ва амалиёти доир замонавий билимларни эгаллаганлик;

– бошланғич таълимга доир билим, кўникма ва малакаларни қўллай олиш ҳамда эгалланган таянч билимларни ўқувчиларга етказиш қобилияти;

– бошланғич таълимдан соҳанинг назарий асосларини пухта эгаллаган бўлиши ва ундан турдош тармоқларда самарали фойдалана олиши, бошланғич таълим методологиясига оид манбаларни ўзлаштириш, бошланғич таълим фанларини ўқитиш кўникма ва малакасига эга бўлиши;

– Бошланғич таълимнинг бошқа фанлар билан алоқаси, педагогиканинг тармоқлари ва методик фанларнинг бошланғич таълимда тутган ўрни, таълим назарияси ва шакллари, фанларни ўқитишда интеграцион ёндашувдан фойдалана билиш;

– бошланғич таълимда фанларни ўқитиш методикасини ривожланиши, тарихи, педагогик технологиялар, ўқитиш методлари, ўқитиш воситаларини амалиётга самарали қўллай олиши, таълимни ДТС меъёрлари, ўқув дастурларига кўра ташкил этиши, замонавий таълим технологияларидан самарали фойдалана олиш кўникма ва малакаларига эга бўлиши;

2.3. Касбий квалификациялар:

Бошланғич синфларда, тарбия, метематика, она тили ва саводхонлик, Табиий фанлар, география (атроф олам ва табиат), технология (Роботатехника) фанларини ўқитиш, мактабдан ташқари муассасаларда тарбиявий ишлар ташкилотчиси квалификациясига эга бўлиши мумкин.

Малака талабини ишлаб чиқишда фойдаланилган касб стандарти:

Касб стандарти номи	Касбий фаолият тури	Касб стандартининг қайд қилиш рақами	Касб стандартини амалиётга жорий этиш санаси
Умумий ўрта таълим мактаб ўқитувчиси	Умумий ўрта таълим педагогик фаолият	Р.003.1286/И-21	23.08.2021 №332 ИЧ

Манба: Касб стандартлари реестри. Манба: Касб стандартлари реестри. https://prof-standart.uz/uz/profStandart/1291

2.1.10. Касбий вазифаларни ҳал этишда фанлараро ва ваколатли тузилмаларнинг биргаликдаги фаолиятида иштирок этишга қобилиятлилик;

2.1.11. Касбий фаолиятда бола ҳуқуқлари тўғрисидаги асосий халқаро ва миллий меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлардан фойдаланиш қобилияти;

2.1.12. Танқидий фикрлаш методикасини ўзлаштирганлик;

2.1.13. Инклюзив таълимга қадриятли муносабатнинг таркиб топганлиги;

2.1.14. Таълим олувчиларга ўзгарувчан меҳнат бозори талабларига мослашувчанликка доир компетенцияларни ривожлантиришга ёрдам берадиган ва фаол фуқаролик позициясини шакллантиришга имкон берадиган натижавийлик ва мобилликка йўналтирилган ўқитишга қобилиятлилик.

2.2. Фанга доир компетенциялар.

2.2.1. бошланғич таълимнинг ўзига хосликларини англаш, турли типдаги таълим муассасаларида ўқувчиларни ўқитишда узвийликни амалга ошириш воситаларини эгаллаганлик;

2.2.2. бошланғич таълим назарияси ва амалиёти доир замонавий билимларни эгаллаганлик;

2.2.3. бошланғич таълимга доир билим, кўникма ва малакаларни қўллай олиш ҳамда эгалланган таянч билимларни ўқувчиларга етказиш қобилияти;

2.2.4. бошланғич таълимдан соҳанинг назарий асосларини пухта эгаллаган бўлиши ва ундан турдош тармоқларда самарали фойдалана олиши, бошланғич таълим методологиясига оид манбаларни ўзлаштириш, бошланғич таълим фанларини ўқитиш кўникма ва малакасига эга бўлиши;

2.2.5. Бошланғич таълимнинг бошқа фанлар билан алоқаси, педагогиканинг тармоқлари ва методик фанларнинг бошланғич таълимда тутган ўрни, таълим назарияси ва шакллари, фанларни ўқитишда интеграцион ёндашувдан фойдалана билиш;

2.2.6. бошланғич таълимда фанларни ўқитиш методикасини ривожланиши, тарихи, педагогик технологиялар, ўқитиш методлари, ўқитиш воситаларини амалиётга самарали қўллай олиши, таълимни ДТС меъёрлари, ўқув дастурларига кўра ташкил этиши, замонавий таълим технологияларидан самарали фойдалана олиш кўникма ва малакаларига эга бўлиши;

2.3. Касбий квалификациялар:

Бошланғич синфларда, тарбия, метематика, она тили ва саводхонлик, Табиий фанлар, география (атроф олам ва табиат), технология (Робототехника) фанларини ўқитиш, мактабдан ташқари муассасаларда тарбиявий ишлар ташкилотчиси квалификациясига эга бўлиши мумкин.

Ўқув даврлари	Хафта тақсимоти
Назарий ва амалий таълим *Шу жумладан, аудитория (контактли) ва мустақил таълимнинг нисбати*	40-65% *40/60 нисбатдан 50/50 % нисбатгача*
Аттестация	6-15%
Таътил	8-15%
Малакавий амалиёт	6-25%
Битирув малакавий иши	2-7%

Библиографик маълумотлар

УДК 002: 651. 1/7 Гуруҳ Т 55

ОКС 01.040.01

Таянч сўзлар:

Давлат таълим стандарти, малака талаблари, ўқув режа, компетенция, модуль, касбий фаолият соҳаси, касбий фаолият объекти, касбий фаолият тури, амалиёт, амалиёт объекти, кадрлар сифати, юклама, юклама ҳажми, касбий фаолият тури, компетенция, таълим йўналиши, касбий фаолият объекти, касбий фаолият соҳаси, бакалавриатнинг асосий ўқув режа ва фан дастурлари, касб, уқиб-ўрганиш натижалари, ўқув даври, мактаб амалиёти, тармоқлар ва соҳалар, малака талаблари, бакалавриатнинг ўқув жараёни, сифатни баҳолаш ва назорати, мустақил таълим, педагогик амалиёт, ташкилий-бошқарув, тарбиявий иш фаолияти, мутахассислик ва ихтисослик, малака амалиёти, битирув малакавий иши, давлат аттестацияси, ўқув фанлари блоки, олий таълим муассасаси, таълим жараёни, бошқарув жараёни, инновация, лойиҳалаш, илмий тадқиқот жараёни.

Ишлаб чиқувчилар, келишилган асосий турдош олий таълим муассасалари ҳамда кадрлар истеъмолчилари

ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН:

Тошкент давлат педагогика университети

Ректор _____А.Киргизбаев

202__ йил «_____»_____

М.Ў

КЕЛИШИЛГАН:

Кадрлар буюртмачиси:

ОЎМТВ ҳузуридаги Олий таълимни ривожлантириш тадқиқотлари ва илғор технологияларни тадбиқ этиш маркази

Директор_____Ш.У.Якубов

202__ йил «_____»_____

М.Ў.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ҳузуридаги Республика таълим маркази

Директор_____Ш.Ш.Саттаров

202__ йил «_____»_____

М.Ў.

Жиззах давлат педагогика университети

Ректор _____

2022 йил «_____» _____

М.Ў.

Қўқон давлат педагогика институти

Ректор _____

2022 йил «_____» _____

М.Ў.

60110500- Бошланғич таълим бакалавриат таълим йўналиши бўйича ишлаб чиқилган малака талаби мазмуни бўйича ишчи гуруҳи

№	Ишчи гурух раиси ва аъзолари	аъзоларнинг Ф.И.Ш	Лавозими, илмий даражаси ва унвони	Имзо
1	раис	Х.Ш.Кадиров	Низомий номидаги ТДПУ ўқув ишлари бўйича проректори	
2	раис ўринбосари	А.Хазратқулов	Низомий номидаги ТДПУ Бошланғич таълим факультети декани	
3	аъзо	А.А.Халиков	Низомий номидаги ТДПУ Бошланғич таълимда она тили ва уни ўқитиш методикаси кафедраси мудири	
4	аъзо	Х.Р.Санақулов	Низомий номидаги Бошланғич таълимда математика ва уни ўқитиш методикаси кафедраси мудири	
5	аъзо	К.А.Аброрхонова	Низомий номидаги Бошланғич таълим педагогикаси кафедраси мудири	

Ўқув ишлари бўйича проректор Х.Ш.Кадиров

Ўқув-меъёрий ҳужжатларни такомиллаштириш бўлими бошлиғи Б.Дж.Саттарова

Факультет декани А.Хазратқулов